

دېباگونكىن لوچى دان بىتىغ . مك قىد تاھن مسجى 1516
 اي مەبواه لوچى دېنگىرى فنانى دان دەشكاسىر سرت
 دەفولو بىرونى ھەشك قىد تاھن مسجى 1521 اي مەندىدەقكى
 فولو آملوكو، قىد اخىر لالو اي فەركى مەغىپل فولو
 ماكى دلاۋىش، چىبا قىد تاھن مسجى 1549 . اكىتتايى
 بەهاكىن نەركى بەقدىسلە اوئارا فەرۇچەن بىدادالە دەكچەن،
 كرمان اورۇچ اچە تىلە كاڭكە لاكى دەن چەپوروان
 اكىن فەرنىكائىش .

دالم حال بەقدىمكىن دانڭىلە اورۇچ اسقاپول دان
 اورۇچ بلندا مەرسەتكەن سكلىن فەرنىكائىن اورۇچ آفرۇنوكىس
 بەقدىشقا كەننىڭ تىلە براومىي دان بىراڭرىايت . مك كەدىن
 درېد ايت ۋوتسلە اسا اورۇچ ۋەرتوڭىس درىي مەبورۇغ
 رەمىھ ۲۰ اكىن فەرنىكائىش . مك قىد زىمان ايت بىرمۇسە ۲۰
 هەنلە داتتارا اورۇچ ۋەرتوڭىس دەن اورۇچ بلندا بىرناھن ۲۰
 لاماش دەن چەپراغۇن، بىرگەنلىك كاڭالە منغ، سودە ۲۰
 قىد فەرنىغاھن قىن بېشكىتىوجه بىلس (ت.م ۱۶۵۰)
 مك اورۇچ اسقاپول قۇن بىرقدەلە كەۋلۇ ۲۰ قەلىغان
 (نەركىي مەنیلا) دان اورۇچ ۋەرتوڭىس بىرسۈرۈۋە دېرىش
 كەۋلۇ تىمور، سەقلىق سکاراغ بەهاكىن بەقدىسلە اوئارا
 فولو ايت دەفرەنەتكەن اولە راج ۋەرتوڭىل . مك قىد تاھن
 مسجى 1640 دانڭىلە ئىك كراجان مېرۇچ ملاك،
 پاپىت بلندا، اچە دان جوھەر ماسىغ ادەن گەڭكەن،
 لىم بولۇن لاماش كونا ملاك ايت دەكچەن اولە موسەن،
 دەن بېراف منغىكۈچ سوسمە دان سەقسى داتتارا كەدوا
 ۋېھىق ايت . دالم حال بىرلاما ۲۰ ايت مك اورۇچ
 ۋەرتوڭىس قۇن كەكوراغۇن مەكانى دان اورۇچ بلندا قۇن
 باپق مانى اولە ئەپا كە طاعون . سەلە دەمكىن مك
 اولە عىسەر بلندا بېشقەنلىك ساپق ۵۰ اورۇچ سەماج لالو
 بىر بواه تەڭكە دان سېكى دەن نوڭس ھانىش سكلىن
 مېر بىكەنلىرىي ماسۇ مەختى سېكى دان نەڭدابىت تىرسىز
 كەلم كوتا ايت لالو مۇماموق، وا، اۋانەلاكى سكەن
 ۋەرگەنلىك بېغىر كاوال دەلم كوتا اېتىشون بىدادالە تىتصىر

كىكىان دان مېغىتكەن سكەن چىتا ۲۰ اداش !
 كەھاصلەن - اداكە كامو سئورۇغ درېد مەرىك ۲۰
 بىغ مەختىا كەن فراوسەھان و جەڭك اىي، چوبالە تاڭ
 دېرىي سەنديرىي دەن شەر بەدباداھ دان بواه
 جالىش بىكمان يې سودە ۲۰ ھەب سېوتىكەن لە دەھولو
 دان داتس تادىي :-

شعر فېچ فراوسەھان .

- ۱. جەڭ أكوهندىق بىرچوال * امثال مەرىك يېتلە بىرچوال
 دافىتكە أكوسوات مودل * "بواه آفيكaran" أكتەن كوندا.
- ۲. جەڭ أكوهندىق بىنیاڭ * أكىن فراوسەھان نوڭ بىغادەزك
 بولەنگىلاكۆ امثال كەلىك * "بواه آفيكaran" جادىي شەك .
- ۳. جەڭ أكوهندىق بىرگەنلىك * مەھەنگىرىي سكلىن قوم ھەندىي
 اداكە دىسيسى كە اورۇچ ھەندىي * "بواه آفيكaran" ئەنچەن لەندىي .
- ۴. جەڭ أكوهندىق بىرداڭع * كەنچەت اورۇچ قادۇغ كەلەكىن
 كىسکە كەندىتكە امثال فېشكىن * "بواه آفيكaran" تالىي بىردوڭع .
- ۵. سېفاكە يې سوڭ مەبلى * اورۇچ جاوهكە، قوم غەبىلىي
 بىناف داھىت مەرىكىيەت مەبلى * بولىكە ھانىش امثال كۇلىي
- ۶. بىناف داھىت مەھەنگىرىي مەرىكىيەت * جەڭ يې جاوه دېنگىرى سانۇ .
 بىكمان كايى مەشكەر مەرىكىيەت * سئايى بارغۇكۆ اېندە كېپتۇ .
- ۷. بىناف ۋۇل مېنگەنلىك * كالو مەرىكىيەت بىرگەندەن كەنلى
 اش جالان اف داي * جاغان نەمەنلىك كە تىزىدىي .
- ۸. اف ھەرك فانۇ دەلتەنگەن * مەمۇلەكەن بىلەجا كائنتۇشۇن ماكىن
 سئايى جاغان ۱ كۆ تەنگن * اولە اورۇچ لابن يې ساڭىن ۲ .
 ايوھى دېرىي جوابلى اين * بوكىكە سودە فانۇ دەسىن
 بىكمان دسان بىكىتىلە دەسىن * أكۆ هيذۇف بلوم ئانى
 والله أعلم

"محمد رفيفي"

0101-+-++

ئارخ مەلۇم

درېتىمال كەدانشىن اورۇچ ۋەرتوڭىس
 (سېمۇغۇن كەتاب توارىخ ملايد دەلم ئەقلاسو ۸۱)

شەدان مك اكىن كواس اورۇچ ۋەرتوڭىس ايت
 ماكىن لام سماكىن بىر، ھەشك بېرافت بواه فولو يې